

Sygn. akt I CSK 385/09

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Marek Sychowicz

SSN Bogumiła Ustjanicz

w sprawie z powództwa Gminnej Spółdzielni "S(...)" w C., Spółdzielni Rolniczo-Handlowej w F., Spółdzielni Rolniczo-Handlowej "J(...)" z siedzibą w Z.

przeciwko Centralnemu Związkowi Spółdzielni "S(...)" w likwidacji w W.

z udziałem interwenientów ubocznych po stronie pozwanej Krajowego Związku Rewizyjnego Spółdzielni "S(...)" z siedzibą w W., Regionalnego Związku Rewizyjnego Spółdzielni "S(...)" z siedzibą w W., Związku Rewizyjnego Spółdzielni „S(...)" w P., Związku Rewizyjnego Spółdzielni " S(...)" w G., Związku Rewizyjnego Spółdzielni w N., Regionalnego Związku Rewizyjnego Spółdzielni w K., Spółdzielczego Związku Rewizyjnego w K. i Związku Rewizyjnego Spółdzielni w L.

o ustalenie nieważności uchwały,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej w dniu 11 lutego 2010 r.,

skargi kasacyjnej powodów

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 24 listopada 2008 r., sygn. akt I ACa (...),

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Sąd pierwszej instancji oddalił powództwo o ustalenie nieważności uchwały nr (...) z dnia 11 maja 1995 r. Zebrania Przedstawicieli Spółdzielni zrzeszonych w Centralnym Związku „S.(...)”, w sprawie zatwierdzenia planu rozdysponowania rzeczowych składników majątkowych wymienionego Centralnego Związku. Uznał, że powodowie nie wykazali interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności tej uchwały.

Apelację powodów oddalił Sąd Apelacyjny, który zaakceptował w pełni i przyjął za własne dokonane ustalenia stanu faktycznego, natomiast nie w pełni zgodził się z wywodami prawnymi Sądu pierwszej instancji. W ocenie Sądu odwoławczego, z mocy art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 122, poz. 1024) podstawą powództwa nie mógł być przepis art. 42 § 2 pr. Spółdzielczego w brzmieniu obowiązującym od dnia 21 lipca 2005 r., a jedynie art. 58 § 1 k.c.

Sąd Apelacyjny, wbrew stanowisku Sądu Okręgowego, uznał, że powodowie mają interes prawny w domaganiu się ustalenia nieważności uchwały, ponieważ byli członkami pozwanego Związku w okresie podejmowania spornej uchwały, a zatem mają interes prawny w tym, aby zapadały uchwały nie dotknięte nieważnością i aby nieważne uchwały eliminować z obrotu prawnego.

O bezzasadności powództwa przesądziło jednak - w ocenie Sądu odwoławczego - niewykazanie przez powodów niezgodności podjętej uchwały z bezwzględnie obowiązującymi przepisami prawa. Sąd ten uznał, że przekazane związkom rewizyjnym budynki nie służyły prowadzeniu działalności gospodarczej, a więc zaskarżona uchwała dotyczyła obiektów określonych w art. 6a) ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości (Dz.U. Nr 6, poz. 36), zwanej dalej „ustawą”, a rozporządzenia nimi dokonano na rzecz podmiotów przewidzianych w tym przepisie. Ponieważ kwestionowana uchwała zapadła w zgodzie z powołanymi w niej przepisami prawa, przeto Sąd Okręgowy, oddalając powództwo, nie naruszył art. 58 § 1 k.c. jak również art. 3 ust. 2 i 6a) powołanej ostatnio ustawy, stwierdził Sąd Apelacyjny. Jako nietrafne ocenił Sąd odwoławczy zarzuty apelacji naruszenia art. 3 ust. 7-8 ustawy, ponieważ uznał, że nieodpłatne przekazanie związkom rewizyjnym składników majątkowych wymienionych w uchwale nastąpiło stosownie do treści art. 3 ust. 6a)

ustawy, a sposób przekazania mieści się w zasadach przewidzianych w art. 3 ust. 7 i 8 ustawy.

Powodowe Spółdzielnie zaskarżyły w całości wyrok Sądu Apelacyjnego, opierając skargę kasacyjną na obu podstawach kasacyjnych i wnosząc o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie domagały się uchylenia w całości zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy przez uwzględnienie powództwa.

W ramach drugiej podstawy kasacyjnej skarżące zarzuciły naruszenie art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. przez niewskazanie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przyczyny dla której Sąd Apelacyjny uznał, że uchwała jest zgodna z przepisami art. 3 ust. 7 i 8 ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości (Dz.U. Nr 6, poz. 36 z późn. zm.).

Zarzutami błędnej wykładni lub niewłaściwego zastosowania objęto następujące przepisy prawa materialnego:

- art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego w brzmieniu obowiązującym od dnia 21 lipca 2005 r. przez przyjęcie, że przepis ten nie ma zastosowania do uchwał podjętych przez dniem 21 lipca 2005 r.;
- art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 3 ust. 2, 6a), 7 i 8 ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości (Dz. U. Nr 6, poz. 36, ze zm.), poprzez uznanie, że zaskarżona uchwała została podjęta w zgodzie z przepisami prawa.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej powódki akcentują okoliczność, że nieodpłatne przekazanie mienia mogło nastąpić zgodnie z art. 3 ust. 7 i 8 ustawy tylko w razie przejęcia na zasadach ogólnych zobowiązań związanych z działalnością przekazanego składnika, a w zaskarżanej uchwale brak jest regulacji przejęcia zobowiązań, pomimo bezsprzecznie nieodpłatnego przekazania mienia.

Pozwany oraz interwenienci uboczni [z wyjątkiem Związku Rewizyjnego Spółdzielni „S.(...)” w G.] w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o oddalenie skargi kasacyjnej i o zasądzenie na ich rzecz od powodów kosztów postępowania kasacyjnego.

W odrębnej odpowiedzi na skargę kasacyjną powodów, interwenient uboczny – Związek Rewizyjny Spółdzielni „S.(...)” w G. wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i o zasądzenie na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługiwała na uwzględnienie wobec trafności niektórych spośród zgłoszonych w niej zarzutów.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do podniesionego w ramach drugiej podstawy skargi kasacyjnej zarzutu naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 391 k.p.c., które to uchybienie – według skarżących – miało istotny wpływ na wynik sprawy. Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się w kwestii dopuszczalności skutecznego powołania się w kasacji na zarzut wadliwego uzasadnienia orzeczenia sądu drugiej instancji. W orzecznictwie dotyczącym tego zagadnienia ugruntowało się zapatrywanie, zgodnie z którym sporządzenie uzasadnienia w sposób nie w pełni odpowiadający stawianym mu wymaganiom może stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacji wyjątkowo wtedy, gdy przedstawione w nim motywy nie pozwalają na przeprowadzenie kontroli kasacyjnej zaskarżonego orzeczenia. Jedynie bowiem w takim wypadku uchybienie art. 328 § 2 może być – w świetle art. 393¹ pkt 2 k.p.c. – uznane za mogące mieć wpływ na wynik sprawy (por. postanowienie SN z dnia 5 kwietnia 2002 r., II CKN 1368/00, niepubl.; wyrok SN z dnia 20 lutego 2003 r., I CKN 65/01, niepubl.; wyrok SN z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, niepubl.). Stanowisko to zachowało walor aktualności także pod rządem obecnie obowiązującego art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., co oznacza, że zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. może wyjątkowo stanowić o uzasadnieniu drugiej podstawy skargi kasacyjnej.

W niniejszej sprawie mamy właśnie do czynienia z taką wyjątkową sytuacją, ponieważ uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie pozwala na przeprowadzenie kontroli kasacyjnej i dokonanie oceny prawidłowości rozstrzygnięcia, co pozwala uznać za usprawiedliwioną podstawę skargi kasacyjnej opartą na naruszeniu art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

Sąd Apelacyjny stwierdził mianowicie, że wymienione w uchwale składniki majątkowe przekazane zostały nieodpłatnie związkowi rewizyjnym, a sposób przekazania mieści się w zasadach przewidzianych w art. 3 ust. 7 i 8 ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości. Tymczasem przepis art. 3 ust. 7 tej ustawy, znajdujący z mocy jej art. 3 ust. 8 odpowiednie zastosowanie do przekazania rzeczowych składników majątkowych, pozwala m.in. na nieodpłatne ich przekazanie, ale tylko wówczas, jeżeli ich nabywca – a więc nowo utworzony związek rewizyjny – przejmie na zasadach ogólnych zobowiązania likwidowanego związku spółdzielczego związane z tymi rzeczowymi składnikami majątkowymi (por. wyrok SN z dnia 23 maja 2002 r., IV CKN 1670/00, niepubl.) Innymi

słowy ustawodawca dopuścił możliwość nieodpłatnego przekazania rzeczowych składników majątkowych, ale zarazem obwarował dopuszczalność skorzystania z tej możliwości wymogiem spełnienia dodatkowej ustawowej przesłanki, a mianowicie przejęcia na zasadach ogólnych zobowiązań wskazanych w art. 3 ust. 7 ustawy. Ponieważ Sądy obu instancji nie poczyniły żadnych ustaleń w przedmiocie zaistnienia okoliczności przesądzających o wystąpieniu ostatnio wymienionej przesłanki ustawowej, przeto w tej sytuacji stanowczą ocenę Sądu Apelacyjnego, że sposób nieodpłatnego przekazania składników majątkowych mieści się w zasadach przewidzianych w art. 3 ust. 7 i 8 ustawy, uznać należy co najmniej za przedwczesną, zwłaszcza, że Sądy obu instancji nie podjęły nawet próby analizy postanowień § 3 ust. 1 i 2 zaskarżonej uchwały. Zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. okazał się więc uzasadniony i to w stopniu mogącym mieć istotny wpływ na wynik sprawy, ponieważ brak ustaleń w przedmiocie przejęcia na zasadach ogólnych zobowiązań wyklucza możliwość oceny zgodności uchwały z ustawą.

W odniesieniu do zarzutów mieszczących się w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej, nie okazał się uzasadniony zarzut naruszenia art. 42 § 2 Pr. spółdzielczego w brzmieniu obowiązującym od dnia 21 lipca 2005 r., a polegający na kwestionowaniu stanowiska Sądu drugiej instancji, że przepis w tym brzmieniu nie miał zastosowania do uchwał podjętych przed dniem 21 lipca 2005 r. Rację ma Sąd Apelacyjny twierdząc, że oceny ważności zaskarżonej uchwały należało dokonać w oparciu o przepisy obowiązujące w dacie jej podejmowania, a to na podstawie – obowiązującego w dacie orzekania – art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 122, poz. 1024). Stosownie do powołanego przepisu, do oceny skutków zdarzeń prawnych stosuje się przepisy obowiązujące w dniu, w którym zdarzenia te nastąpiły, co oznacza, że do oceny zgodności z prawem uchwały, będącej przedmiotem niniejszego sporu miarodajny jest stan prawny obowiązujący w chwili jej podjęcia. Innymi słowy, dla oceny zgodności uchwały z prawem w rozumieniu art. 42 § 2 Pr. spółdzielczego, w brzmieniu sprzed nowelizacji dokonanej ustawą z dnia 3 czerwca 2005 r. o zmianie ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 122, poz. 1024), miarodajny jest bowiem stan rzeczy istniejący w chwili podjęcia uchwały (por. wyrok SN z dnia 7 marca 2007 r., II CSK 486/06, niepubl.), a więc nie przepis art. 42 § 2 Pr. spółdzielczego w brzmieniu po jego nowelizacji, tj. obowiązującym od dnia 21 maja 2005 r.

Natomiast rację mają skarżące Spółdzielnie, że Sąd Apelacyjny dopuścił się w istocie błędnej wykładni art. 3 ust. 7 i 8 ustawy z dnia 20 stycznia 1990 r. o zmianach w organizacji i działalności spółdzielczości (Dz. U. Nr 6, poz. 36 ze zm.), ponieważ za wystarczające uznał stwierdzenie, że nieodpłatne przekazanie związkom rewizyjnym składników majątkowych mieści się w zasadach przewidzianych w tych przepisach. Formułując taką ocenę w istocie Sąd ten nie dostrzegł ustawowej przesłanki skutkującej możliwością nieodpłatnego przekazania składników mienia i wyraźnie wyartykułowanej przez ustawodawcę w art. 3 ust. 7 in fine powołanej ostatnio ustawy, a mianowicie przejęcia przez nabywcę na zasadach ogólnych zobowiązań likwidowanego związku spółdzielczego, związanych z przekazaniem mieniem.

Z kolei zarzut błędnej wykładni art. 58 § 1 k.c. nie został w skardze kasacyjnej niczym uzasadniony, a zatem ocena tego zarzutu wymyka się spod możliwości kontroli kasacyjnej Sądu Najwyższego.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 108 § 2 k.p.c.